

זרקור על תעשייה אפלה

ד"ר יעלה להב-רז, חברת
סגל המחלקה לסוציולוגיה
ואנתרופולוגיה, חוקרת
היבטים שונים של תעשיית
המין הישראלית | מחקרה
והרצאותיה תרמו להעלאת
המודעות לזירה שעד כה
נותרה חבויה

נעדר כמעט לחלוטין התייחסות
לתופעה זו.
לנוכח האמור לעיל החליטה להב-
רז להסיט את אור הזרקורים לעבר
מי שמניע את התעשייה כדי להכיר
לראשונה בתופעה שגבולותיה טרם
שורטטו. במסגרת מחקרה גילתה
החוקרת הבן-גוריונית כי המרחב
המקוון מחזיק בכוח משולש: הוא
משמש כסוג של תא וידוי, כבית
גידול לצרכנים חדשים וכשחקן פעיל
שכוחו מחלחל ונע אל עבר הזירה
הלא מקוונת. המרחב המקוון, כשחקן
החדש בשדה הזנות, שינה את פניה
של תעשיית המין מן היסוד. הוא

הדיגיטלית על אקטיביזם בתעשיית
המין ובניתוח העמדות של עובדות
בתעשיית המין כלפי מודלים
חיקתיים. "באופן פרדוקסלי",
אומרת להב-רז, "לאורך מאות שנים
צריכת זנות נתפסה כסמן זהות גברי
נורמטיבי, חלק מהחינוך המיני של
נערים, משהו ש'גברים עושים'.
השתיקה שאפפה את הנושא מיקדה
את המבט המחקרי בעיקר כלפי
מי שמספק/ת את הזנות ולא במי
שצורך אותה. גם המחקרים המעטים
שבחנו צרכני זנות, עשו זאת בזירות
גיאוגרפיות ממשיות ולא בזירה
המקוונת, ואילו המחקר הישראלי

כאנתרופולוגית המתמקדת
בהצטלבויות שבין פוליטיקה מגדרית
ומינית, שינויים טכנולוגיים וסטייה
חברתית, אך טבעי היה שד"ר יעלה
להב-רז תחקור היבטים שונים של
תעשיית המין הישראלית.
במשך כמה שנים התחקתה
החוקרת מן המחלקה לאנתרופולוגיה
וסוציולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון
אחר תעשיית המין הישראלית על
כל גווניה – מחקרה עוסקים בין
השאר בהתפתחויות טכנולוגיות
והשלכותיהן על עבודת מין וצריכת
זנות; בשרטוט פרופיל התנהגות
של צרכני זנות, בהשפעת המדיה

מסלולי פוסט-דוקטורט באוניברסיטת רוד איילנד (2017) וכזוכה של מלגת ה-ISF לפוסט דוקטורט באוניברסיטת לסטר, עסקה יעלה במחקר על תיירות מין במזרח התיכון ובהשפעה של מדיניות "הצפון הגלובאלי" (בנוגע לסחר בבני אדם) על פיתוח ואימוץ הרגולציה של הזנות במזרח התיכון. בשנה האחרונה התחילה להב-רז מחקר משותף עם קולגות מאוניברסיטת תל אביב שעוסק בהשפעה של משבר הקורונה על עבודתם של ארגוני סיוע לעוסקים בזנות.

תוכלי לשתף אותנו בתובנה מתחום המחקר שלך?

"כאנתרופולוגית, פמיניסטית ואקטיביסטית, אני מאמינה שחוקרת צריכה להיות בעלת ענווה מחקרית ולגשת לכל מחקר עם התובנה שהיא לא מבינה כלום; שהאנשים אותן אני פוגשת במחקרים שלי, הם המומחים והמומחיות האמיתיות. להן הידע והניסיון, ומחקר אתי הוא מחקר שנותן להן את הכבוד – לא רק להשמיע קול אלא מפנה להן מקום כשותפות בשלבי השונים וליהנות מתוצריו המחקריים".

מקורות השראה?

"ישנן רבות שמהוות עבורי השראה. אציין חלק קטן מהנשים הנפלאות שמלוות אותי כחברות וכקולגות: ד"ר תמר ערב, ד"ר תמר טאובר-פאוזנר, ד"ר ענבל וילמובסקי, וענבל פארן-פרח. בעשייה שלהן, ביכולתן לתמוך, לפרגן, לאהוב ולהתבונן על המציאות בעין ביקורתית – הן ההשראה שלי. כל אחת צריכה לייצר לה שבט של נשים חכמות וטובות סביבה. אני בת מזל שהן השבט שלי. אליהן גם מצטרפת שושלת הנשים המשפחתית שלי, לרבות שתי הבנות החכמות והאמיצות שלי שמעבירות אותי שיעורים מרתקים לחיים".

האזרחית. כמי שחקרה הן את הרגולציה של הזנות, הן את עמדותיהן של עובדות מין כלפי החקיקה והן אקטיביזם מקוון בנושאים אלו, להב-רז טוענת כי החברה של גורמים ימניים דתיים לגורמים שמאלניים רדיקליים סביב הסוגייה של גופן של נשים היא שהצליחה לקדם את החוק. החברה הזו, שאינה ייחודית לחברה הישראלית וניתן לראות אותה גם בצפון אירלנד, ארה"ב ומקומות נוספים בסוגיות הנוגעות לזנות, עבודת מין ופורנוגרפיה, מבטאת חקיקה המשקפת דיון שעוסק בתפישות מוסריות אידאיות והוא רחוק במקרים רבים מלהתאים את עצמו לחוויות החיים המגוונות של אנשים בתעשיית המין.

יעלה נולדה וגדלה בקיבוץ מרחביה שבעמק יזרעאל. את התיכון סיימה במוסד "עמקים" בקיבוץ מזרע. בהיותה בת 17 ידעה אנה פניה מועדות – כבר אז היה ברור לה שהיא רוצה להיות אנתרופולוגית. את כל שלושת תאריה עשתה במחלקות לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה – את התואר הראשון במכללה האקדמית עמק יזרעאל, את התואר השני באוניברסיטה העברית ואת הדוקטורט באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. "בחרתי לעשות את הדוקטורט שלי

בבן-גוריון בהשראתה של המנחה שלי, פרופ' ניצה ינאי", היא אומרת. "גיליתי מחלקה נהדרת, מפרגנת ומקצועית, הן מבחינת חברי הסגל, הן מבחינת הצוות המנהלי והן מבחינת הסטודנטים והקולגות. מניסיון, הן כדוקטורנטית ולאחר מכן כעמיתת הוראה במשך שלוש שנים, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב היא ייחודית בנוף האקדמי, ולכן זה אושר וגאוה גדולה לחזור לאוניברסיטה שתמיד היוותה עבורי בית".

בשלוש השנים האחרונות, במסגרת

איפשר את המעבר מצרכנים בודדים ומבודדים, לעבר קהילה פעילה של חברים אנונימיים הפועלים יחדיו. בהקשר זה למשל נודעה 'מחאת ה-400' שבמסגרתה לקוחות עמדו על כך שגובה התשלום לא יהיה גבוה מ-400 שקלים. אם במדינות מערב אירופה, דוגמת אנגליה וגרמניה, היקף צריכת הזנות נאמד ב-20-12 אחוזים מן האוכלוסייה, הרי שבמדינות מזרח אסיה, דוגמת תאילנד וקמבודיה, האמירו המספרים והגיעו לכדי 70 אחוזי צריכה. ומה קורה בישראל, שאלנו את ד"ר להב-רז, והיא ענתה: "לצערנו, אין בישראל אומדן מדויק של היקף צריכת הזנות. גם הסקר הלאומי לתופעת הזנות שנעשה בשנת 2016 במימון משרד הרווחה והשירותים החברתיים ובשיתוף פעולה עם המשרד לביטחון פנים לא בדק נתונים מספריים בנושא. הנתון היחיד על היקף התופעה בארץ מתייחס לתחילת שנות ה-2000 והנתונים נאספו מאומדן שנתנו נשים נסחרות מבריה"מ לשעבר. על-פי נתונים אלו, נקבו החוקרים במספר של מיליון ביקורים בחודש בדירות דיסקרטיות באזור המרכז.

ההערכה היא כי מדובר רק בקצה הקרחון, מכיוון שהמחקר לא התייחס לנעשה במקומות אחרים בארץ ולזירות זנות מגוונות.

ההיסטוריה של הרגולציה כלפי זנות בישראל קיבלה לאחרונה תפנית דרמטית: ב-10 ביולי 2020, נכנס לתוקפו חוק איסור צריכת זנות ובכך הפכה מדינת ישראל למדינה השמינית בעולם המאמצת חקיקה שעיקרה מיגור התעשייה באמצעות מודל הפללת לקוחות. במחקריה בנושא הראתה להב-רז כיצד אימוץ החוק הוא פועל יוצא של לחצים גלובליים (אירו-אמריקאים) ולחצים לוקאליים שהפעילו פוליטיקאיות משני צדי המפה הפוליטית, יחד עם ארגוני סיוע וארגונים בחברה